

6. Кобець М. І. Проблемні питання розвитку біодизельного виробництва в Україні [Електронний ресурс] / М. І. Кобець. – Режим доступу : http://www.un.org.ua/brc/ua_wdp_src/Problems%20of%20biodiesel%26.03.2009/20production.pdf /

7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.biofuel.nas.gov.ua/BIOFUELPROGRAM/PROJECTS/1/Pages/10.04.2009/condition.aspx>

Обоснованы направления развития рынка биотоплива, проанализированы проблемы реализации действенной государственной программы развития возобновляемой энергетики, доказана актуальность производства биотоплива с растениеводческого сырья.

Енергетические ресурсы; инновационное развитие, научно-техническая политика; альтернативные виды топлива; биотопливо.

In the work the direction of the biofuels market, analyzed the problems of effective implementation of the State Programme on Renewable Energy, proven relevance for biofuels from crop material.

Energy resources, innovative development, scientific and technical policy, alternative fuels, biofuels.

УДК 332.142.4/.6:631.15/.16

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ СКЛАДОВОЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Л. М. Сокол, кандидат економічних наук

Узагальнено й поглиблено теоретичні засади управління екологічною складовою сільськогосподарського землекористування. Здійснено аналіз екологічного навантаження на земельні ресурси агровиробництва та чинної природоохоронної системи управління екологічною складовою сільськогосподарського природокористування. Запропоновано заходи вдосконалення складових організаційно-економічного механізму екологічного управління землекористуванням в агровиробництві.

Управління, екологічна складова, сільськогосподарське землекористування, агровиробництво, сталий розвиток, організаційно-економічний механізм, екологічні платежі.

Екологічна криза, що виникла в результаті масштабного освоєння та виснажливого використання природно-ресурсного потенціалу, призвела до появи управління природокористуванням як важливої екологічної функції держави, спрямованої на гармонізацію відносин суспільства і природи.

© Л. М. Сокол, 2014

На сьогодні Україна відзначається незадовільним екологічним станом земельних ресурсів, виснаженням природних об'єктів шляхом екстенсивного ведення сільського господарства. Тому особливої уваги потребують питання впровадження принципів сталого розвитку в організацію управління екологічною складовою сільськогосподарського землекористування.

Система управління екологічною складовою сільськогосподарського землекористування потребує вдосконалення його організаційно-економічного механізму. Актуальним питанням залишається усунення наявних недоліків, серед яких: надмірна централізація управління за адміністративно-територіальним розподілом, відсутність концепції стратегічного управління за принципами збалансованого еколого-економічного розвитку на основі жорстких стандартів і нормативів допустимого навантаження агропромислового виробництва на земельні ресурси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні, методологічні, методичні та практичні аспекти управління земельними ресурсами висвітлили в своїх працях В. М. Будзяк, В. Г. В'юн, О. М. Гаркуша, В. В. Горлачук, Н. В. Гребенюк, Д. М. Демченко, Д. С. Добряк, Й. М. Дорош, Н. В. Кузін, М. Ф. Кропивко, В. В. Мельніченко, А. Л. Новаковський, Л. В. Паламарчук, І. М. Песчанська, П. Т. Саблук, А. Г. Тихонов, А. М. Третьак, Л. О. Шашула та інші вчені.

Мета дослідження – обґрунтування заходів удосконалення організаційно-економічного забезпечення управління екологічною складовою сільськогосподарського землекористування.

Виклад основного матеріалу. Серед думок вітчизняних вчених існують різні тлумачення суті управління землекористуванням. Наприклад, В. В. Горлачук, О. М. Гаркуша, В. Г. В'юн та інші науковці дають таке визначення: “управління земельними ресурсами – це діяльність, спрямована на досягнення поставленої мети...” [4, с. 6]. Третьак А. М. та Дорош О. С. зазначають, що “управління земельними ресурсами – це сукупність взаємозв'язків між елементами системи управління, спрямованих на раціональне використання земельних ресурсів” [3, с. 52].

Міжнародні організації в галузі управління земельними ресурсами трактують дане поняття як процес визначення, запису і застосування інформації про власність, використання та оцінку земель, що забезпечує здійснення політики у сфері землекористування [5].

На думку автора, управління екологічною складовою сільськогосподарського землекористування – це система природоохоронного управління та раціонального використання землі як засобу агровиробництва, яка характеризується комплексом заходів і функцій, що дозволяють підтримувати характерні параметри земельних ресурсів у просторі й часі. Тому, до основних екологічних функцій управління землекористуванням можна віднести: забезпечення збалансованого використання земельних ресурсів, раціоналізацію агросфери, нормативне регулювання якості виробленої сільськогосподарської продукції, забезпечення усунення проблем негативного впливу на земельні ресурси, їх відновлення та реабілітації.

- необґрунтоване використання засобів захисту рослин, добрив, що, з одного боку, підвищує врожайність сільськогосподарських культур, а з іншого – погіршує природні властивості ґрунтів (загальна площа посівних земель, на якій було застосовано засоби захисту рослин, у 2010 р. становила 527,6 тис. га (або 48 %);

- родючий стан ґрунту та його природна структура погіршується від водної та вітрової ерозії;

- значний рівень забруднення сільськогосподарських угідь регіону радіонуклідами внаслідок Чорнобильської катастрофи та інше.

Динаміка фінансових витрат на охорону, раціональне використання та відновлення ґрунтів і водних ресурсів, а також суми екологічних платежів за забруднення природних ресурсів, на прикладі Київської області, наведено у таблиці. Динаміка співвідношення суми зборів за забруднення до суми витрат на відновлювальні заходи свідчить про дисбаланс між даними показниками (< 1).

Динаміка фінансових витрат на охорону, раціональне використання та відновлення ґрунтів і водних ресурсів та суми екологічних платежів за забруднення природних ресурсів у Київській області по роках*

Індикатори	Роки					2010 р. до 2005 р., %
	2005	2007	2008	2009	2010	
Фінансові витрати на охорону, раціональне використання та відновлення ґрунтів і водних ресурсів, тис. грн.:	2172,0	11931,9	37680,6	13116,5	30485,2	1403,6
<u>у тому числі:</u>						
- капітальні інвестиції	16,4	10125,1	30727,6	1146,1	16414,3	100087,2
- поточні витрати	2155,6	1806,8	6953,0	11970,4	14070,9	652,8
Сума зборів за забруднення земельних і водних об'єктів, тис. грн.:	1729,8	4345,1	7301,8	10034,2	10562,5	610,6
<u>у тому числі:</u>						
- земельні ресурси	1483,2	3335,7	6047,8	8981,9	9410,5	634,5
- водні ресурси	246,6	1009,4	1254,0	1052,3	1152,0	467,2
Співвідношення суми зборів до фінансових витрат, грн.	0,8	0,4	0,2	0,8	0,4	50,0

*Розраховано за даними Державної служби статистики України [2].

За результатами прогнозування сума зборів за забруднення земельних і водних ресурсів до 2016 р. збільшиться на 74,5 %, що свідчить про високий тиск господарської діяльності на біоресурсну рівновагу довкілля. Поточні фінансові витрати також зростуть на 73,6%.

Рекомендовані заходи вдосконалення організаційно-економічного механізму управління екологічною складовою сільськогосподарського природокористування наведено на рис. 2 та рис. 3.

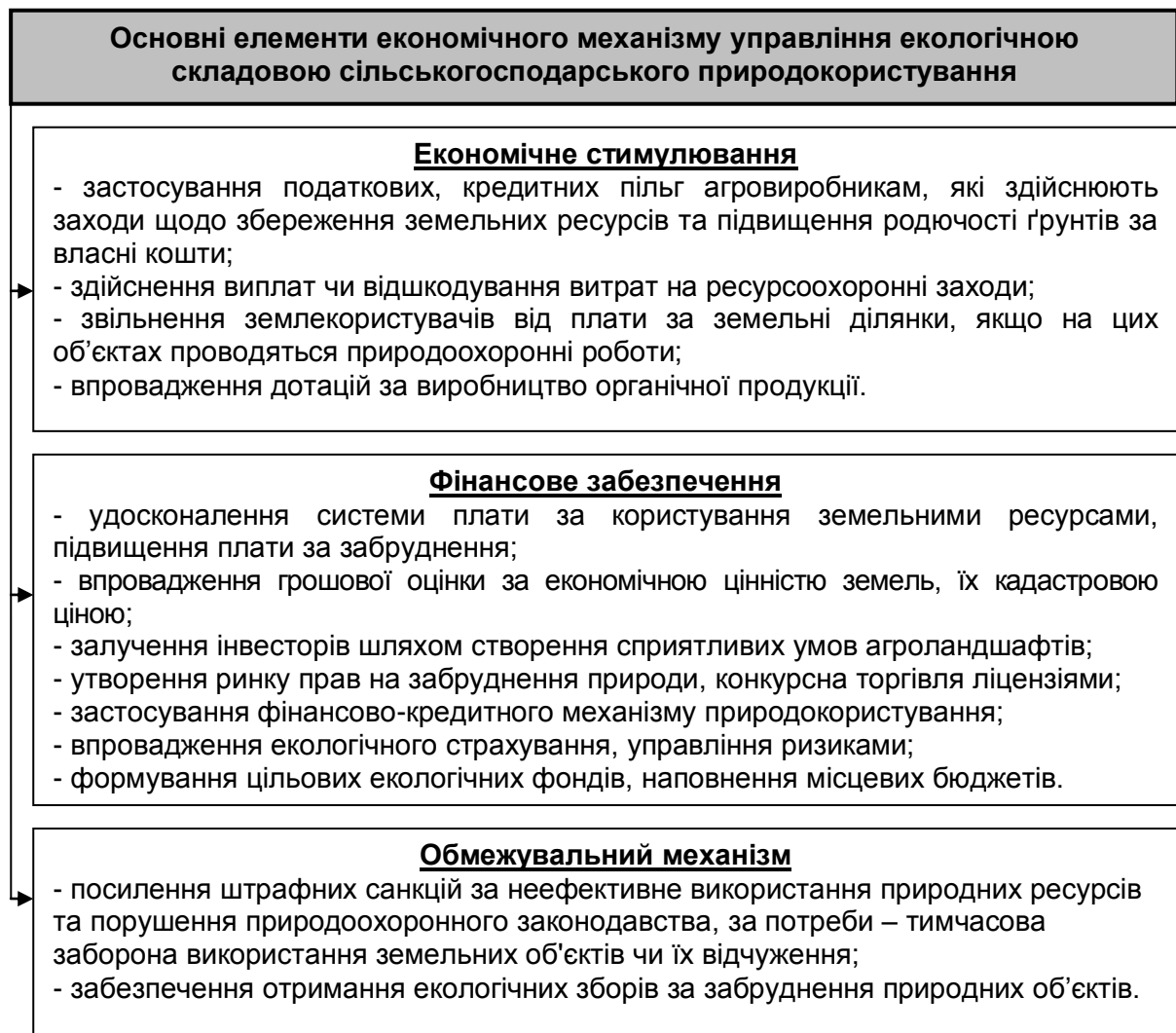

Рис. 2. Заходи вдосконалення економічного механізму управління екологічною складовою сільськогосподарського природокористування

Досягнення концептуальних завдань сталого сільськогосподарського землекористування потребує удосконалення інституціонального забезпечення. Національна рада зі сталого розвитку при Кабінеті Міністрів України [1] обмежена консультативно-дорадчими функціями, не є інтегруючим рушійним центром сталого розвитку. Тому положення про діяльність Національної ради запропоновано доповнити такими функціями, як стратегічне планування та розробка концепції сталого розвитку, контроль реалізації державної політики щодо забезпечення сталого розвитку та раціонального землекористування, розробка єдиної системи індикаторів сталого розвитку.

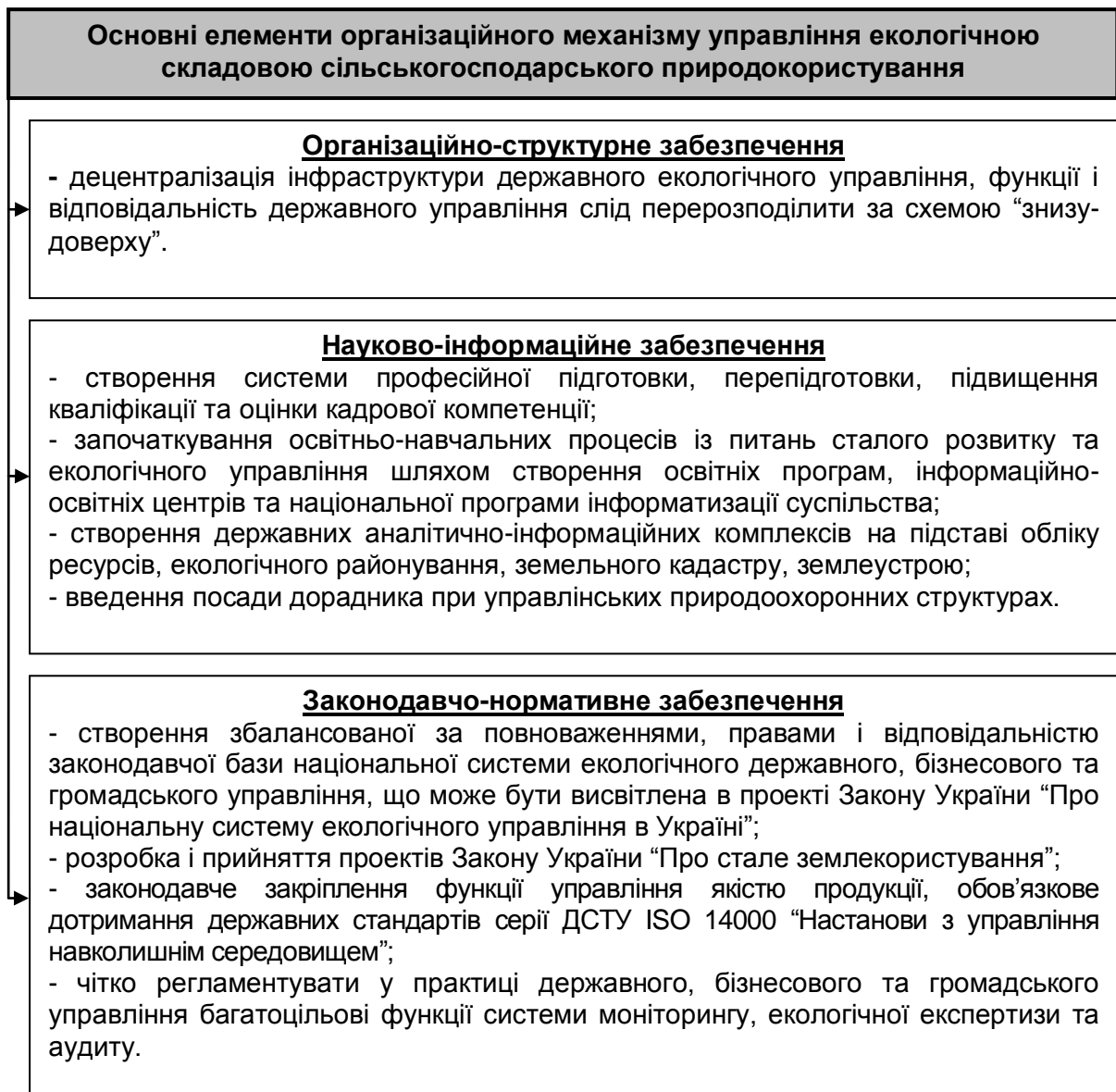

Рис. 3. Заходи вдосконалення організаційного механізму управління екологічною складовою сільськогосподарського природокористування

Висновки та перспективи подальших досліджень. У чинній Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 р. недосконало викладені інструменти реалізації цілей і завдань раціоналізації землекористування, тому даний підхід потребує вдосконалення. Основою досягнення цілей сталого сільськогосподарського природокористування має стати якісно новий метод оподаткування, який включає науково та екологічно обґрунтовану плату за використання земельних ресурсів та плату за забруднення. Регуляторна політика повинна базуватися на жорсткому підході щодо нормативів використання, забруднення природо-ресурсного потенціалу, а також якості сільськогосподарської продукції.

Реалізація принципів сталого розвитку в організаційно-управлінську концепцію управління землекористування потребує суттєвих трансфор-

мацій світоглядної, політичної, господарської, техніко-технологічної, комунікаційно-інформаційної, соціальної сфер.

Список літератури

1. Про утворення Національної ради із сталого розвитку України : постанова Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2009 року № 997 // Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
2. Статистичний щорічник Київської області за 2010 рік [за ред. С. І. Коханчик]. – К. : Державний комітет статистики України, Головне управління статистики у Київській області, 2011. – 515 с.
3. Третьяк А. М. Управління земельними ресурсами : навч. посіб. / А. М. Третьяк, О. С. Дорош. – К. : ЦЗРУ, 2006. – 462 с.
4. Управління землекористуванням : підручник / [В. В. Горлачук, О. М. Гаркуша, В. Г. В'юн та ін.] ; за ред. В. В. Горлачука. – Миколаїв : Іліон, 2006. – 376 с.
5. Land Administration Guidelines, UN, ECE/WPLA, New York, Geneva, 1996. – P. 91.

Обобщены и углублены теоретические основы управления экологической составляющей сельскохозяйственного землепользования. Осуществлен анализ экологической нагрузки на земельные ресурсы агропроизводства и действующей природоохранной системы управления экологической составляющей сельскохозяйственного природопользования. Предложены меры по совершенствованию составляющих организационно-экономического механизма экологического управления землепользованием в агропроизводстве.

Управление, экологическая составляющая, сельскохозяйственное землепользование, агропроизводство, устойчивое развитие, организационно-экономический механизм, экологические платежи.

Researches are devoted to the enrichment of theoretical knowledge in the field of the management of ecological component of land resources using in agriculture. The state of land resources in agriculture is explored and the efficiency of management system is analyzed. The new management approach to the using of land resources is proposed and the ways for implementation of organizational and economical mechanisms of management are proposed.

Management, ecological part, agricultural land resources using, agricultural production, sustainable development, organizational and economical mechanisms, ecological payments.